

Kaskader filmowy

343905

Inna nazwa zawodu: dubler, stuntman

Zadania i czynności

Kaskader jest pewnego rodzaju aktorem filmowym, który zastępuje w trudniejszych, bardziej niebezpiecznych ujęciach aktorów odtwarzających role pierwszo-, drugo- i trzecioplanowe, albo występuje w roli sprawcy lub ofiary wydarzeń gwałtownych, niebezpiecznych, katastrof, bójek, upadków, pościgów samochodowych, lotniczych, akcji pod wodą i na jej powierzchni itd.

W Polsce obecnie kaskaderzy pracują przede wszystkim w filmie kinowym, telewizyjnym lub reklamowym, rzadziej w widowiskach scenicznych i teatralnych. Do niedawna chętnie byli zatrudniani w rewiach typu auto-rodeo, obecnie ze względów finansowych tego typu spektakle się nie odbywają.

Do zadań kaskadera należy zastępowanie aktora w sytuacjach, w których nie poradzi on sobie z powodu mniejszej sprawności fizycznej lub ze względu na niebezpieczeństwo utraty zdrowia. W wielu scenach, np. batalistycznych, zbiorowych bójkach, pościgach itd., kaskaderzy grają na "własny rachunek" nikogo nie dublując, a jedynie odtwarzają różne postacie według wskazówek reżysera.

Kaskaderzy-stażyści wykonują jedynie prostsze, mniej niebezpieczne ewolucje, pod okiem bardziej doświadczonych kolegów, kaskaderów mających pełne uprawnienia zawodowe. Od niedawna istnieje nowy zawód - kaskadera-koordynatora, który stanowi najwyższy szczebel wtajemniczenia w tym zawodzie. Jest to ktoś w rodzaju reżysera, trenera czy choreografa sytuacji kaskaderskich, aranżujący je pod kątem efektu scenicznego czy ekranowego i zarazem dbający o zapewnienie maksimum bezpieczeństwa osobom występującym w tych scenach. Odpowiada on za grupę dublerów wykonujących jakieś zadanie na planie.

Najistotniejszym zadaniem w tym zawodzie jest zapewnienie bezpiecznych warunków jego wykonywania. Kaskader musi dbać nie tylko o własne zdrowie i życie, ale także o bezpieczeństwo innych osób występujących w filmowanych scenach.

Środowisko pracy

materiałne środowisko pracy

Kaskader wykonuje swój zawód w różnych miejscach. Rzadko kaskaderzy biorą udział w scenach nakręcanych wewnątrz hal zdjęciowych, najczęściej pracują poza nimi. Mogą to być wszelkiego rodzaju pomieszczenia użytkowe (magazyny, hale fabryczne, pałace, zamki, mieszkania, sklepy, garaże itd.) bądź zaadaptowane czy wręcz wzniesione specjalnie do wykorzystania w filmie, a zatem - prowizoryczne i nietrwałe. Kaskader występuje często w warunkach gorszych, mniej korzystnych niż osoba, w rolę której się wciela. Ofiara autentycznego wypadku jest możliwie jak najszybciej dostarczana do szpitala, dubler odtwarzający rolę ofiary wypadku musi być przygotowany do tzw. dubla, czyli ponownego przeżywania katastrofy czy wypadku.

Kaskader jest narażony na wszelkie możliwe niedogodności, stąd liczba grożących mu chorób i urazów jest nieporównanie wyższa niż w innych zawodach.

warunki społeczne

Kaskaderzy pracują w specyficznym środowisku filmowym - to świat ludzi tworzących fikcję w warunkach rzeczywistych. Kaskaderzy w scenach filmowych zabijają się na niby, ale wielokrotnie rzeczywiście ocierają się o śmierć. Kaskader w pracuje samodzielnie albo w małej grupie koleżeńskiej. Wzajemne zaufanie ma w tym zawodzie elementarne znaczenie, podobnie jak w zawodach ratownika górskiego, strażaka czy policjanta. Szczególna rola przypada starszym kaskaderom i koordynatorom - można ich rolę porównać do funkcji oficera prowadzącego akcję.

W czasie pracy kaskader ma poczucie wyizolowania - wymaga się od niego tego, czemu inni nie są w stanie sprostać. Kaskaderzy mają skłonność do oddzielania się od otoczenia i zamykania we własnym gronie.

Zdjęcia filmowe kręci się w różnych miejscach, także za granicą, czasem w skrajnie trudnych warunkach klimatycznych, geograficznych itp. Kaskaderzy muszą być gotowi do częstych wyjazdów i długiego przebywania poza miejscem zamieszkania. W środowisku filmowym łatwo powstają sytuacje konfliktowe - trzeba umieć się w nich znaleźć.

warunki organizacyjne

Czas pracy kaskadera jest nie unormowany - zależy od kontraktu na występy w filmie czy widowiskach. Może on pracować w różnych porach dnia i nocy, tylko kilka lub kilkanaście godzin, również w dni wolne. Pomiędzy jednym a drugim kontraktem kaskader może wiele dni czy tygodni nie wykonywać swojej pracy.

Wymagania psychologiczne

Kaskaderzy w trakcie corocznych obowiązkowych (po 45 roku życia półrocznych) badań lekarskich w Centralnym Ośrodku Medycyny Sportu przechodzą równolegle badania psychologiczne, właśnie ze względu na stresy, które przeżywają w pracy i ciążącą na nich odpowiedzialność.

Najistotniejszymi cechami kaskadera są odwaga, odporność emocjonalna, wyobraźnia przestrzenna, a także rozwaga i ostrożność.

Obok tych cech psychologicznych w polskich warunkach kaskaderzy muszą mieć trochę talentów menadżera czy businessmana.. Praca w tym zawodzie to prowadzenie małego, jednoosobowego przedsiębiorstwa, z koniecznością pertraktacji, kalkulowaniem zysku, zawieraniem ubezpieczeń itp.

W tym zawodzie należy charakteryzować się uporem, wiarą w siebie, optymizmem ("mnie nic nie może się stać").

Ze względu na pracę w małych zazwyczaj grupach potrzeba mieć umiejętność współpracy i poczucie odpowiedzialności za innych.

Przeciwwskazaniami do wykonywania zawodu są skłonność do brawury i przerost

ambicji.

Wymagania fizyczne i zdrowotne

Stan zdrowia kaskaderów jest badany obowiązkowo co roku i co pół roku po przekroczeniu 45 roku życia. Ponadto po każdym wypadku trzeba przejść badania (bardzo skrupulatne) przed komisją lekarską. Sprawność fizyczna kaskaderów musi być bardzo wysoka, a jednocześnie muszą oni charakteryzować się wszechstronnością, jakiej nie zawsze wymaga sport wyczynowy. Tak więc sam fakt uprawianie jakiegoś sportu nie czyni automatycznie kaskadera, potrzebny jest odrębny, zindywidualizowany trening o charakterze ciągłym. Już sama możliwość przejścia na emeryturę w wieku 45 lat (po co najmniej 15 latach w zawodzie kaskadera) świadczy, że jest to profesja wymagająca najwyższych wyobraźalnych warunków fizycznych i zdrowotnych.

Praca ta nie jest polecana kobietom i niemożliwa do wykonywania przez osoby niepełnosprawne. Kaskaderzy sami raczej wykluczają możliwość rozpoczęcia nauki w zawodzie po 30 roku życia.

Warunki podjęcia pracy w zawodzie

Kaskader powinien legitymować się wykształceniem średnim, aczkolwiek wielu kaskaderów to absolwenci AWF. Nie istnieją szkoły, ani nawet kursy, przygotowujące do zawodu. W przygotowanym przez Komitet Kinematografii projekcie przepisów, przewiduje się pewną hierarchię w tej profesji. Najpierw należy zdać komisyjny egzamin na kaskadera stażystę; po 5 latach na kaskadera; po 15 latach (ewentualnie) na koordynatora układów kaskaderskich. Obecnie (jest to prawo zwyczajowe, a nie oficjalna regulacja) koordynatorem można zostać mniej więcej po 10 latach pracy i po wzięciu udziału w około 80 filmach. Prace nad opracowaniem przepisów dotyczących zawodu kaskadera trwają nadal i zmierzają do ich ujednolicenia z przepisami obowiązującymi w Unii Europejskiej.

Kaskader powinien mieć prawo jazdy (im wyższej kategorii, tym lepiej). Pożądane jest również ukończenie kursów nurkowania, jazdy konnej, spadochronowych, strzeleckich, w specjalnościach cyrkowych itp.

Możliwości awansu w hierarchii zawodowej

Możliwości awansu w hierarchii zawodowej są niewielkie - kaskader może zostać tylko koordynatorem.

Jest to zawód elitarny, pracuje w nim niewiele osób.

Obecnie istnieją niewielkie możliwości pracy za granicą.

Możliwości podjęcia pracy przez dorosłych

Po 30 roku życia rozpoczęcie nauki zawodu jest niemożliwe. Jest to fach, który ma wiele cech dawnego rzemiosła: istnieją mistrzowie, czeladnicy i uczniowie. Wiedza mistrza ma charakter wiedzy tajemnej, stopniowo udostępnianej młodszemu adeptowi.

Możliwości zatrudnienia

Informacje będą sukcesywnie uzupełniane.

Zawody pokrewne

- sportowiec zawodowy
- dżokej
- trener
- aktor

Polecana literatura